

B.F. 359. RØROS.

Ole Guldalsgate 10. «Holdengården» Malingskader
Tilstandsbeskrivelse og forslag til tiltak. Redigert rapport

Jon Brønne

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel B.f. 359. Røros. Ole Guldalsgate 10. «Holdengården» Malingskader Tilstandsbeskrivelse og forslag til tiltak. Redigert rapport	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 172/2015	Publiseringsdato 10.02.2015
	Prosjektnummer 156105615	Oppdragstidspunkt Juli 2015
	Forsidebilde Ole Guldalsgate 10. Foto: J. Brønne. Juli 2015.	
Forfatter(e) Jon Brønne	Sider 16	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Konservering	

Prosjektleder Malerikonservator Jon Brønne
Prosjektmedarbeider(e)
Kvalitetssikrer Merete Winness

Oppdragsgiver(e) Riksantikvaren/Røros kommune v/ kulturminneforvalteren

<p>Sammendrag</p> <p>Hovedfasaden på Ole Guldalsgate 10 har skader i malinglagene. Dagens malinglag er regenerert og fargene er kodet. Videre er det utarbeidet forslag til tiltak. Vedlagt er en anvisning for det malerarbeidet som bør utføres.</p>

Emneord Fargeundersøkelse, Røros, trehus, 1800- tall, 1900-tall

Avdelingsleder

Merete Winness

Forord

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn for prosjektet	6
2	Ole Guldalsgate 10	6
3	Inngangsdøra	8
4	Metode	12
4.1	Koding av de avdekkete fargene	13
4.1.1	Dør	13
4.1.2	Dørkarm og dørgerikt.....	13
4.1.3	Panel	13
4.1.4	Port	13
4.1.5	Vinduer og vindusgerikter	13
4.2	Dokumentasjon	14
5	Tilstand	14
6	Forslag til tiltak.....	15
7	Kilder	15
7.1	Litteratur	15

1 Bakgrunn for prosjektet

Undersøkelsen ble initiert av kulturminneforvalteren på Røros, Jon Nordsteien. Arbeidet inngår i de faste, årlige rådgivings- og undersøkelsesarbeidene som NIKU utfører for Riksantikvaren og kulturminnevernet på Røros.

2 Ole Guldalsgate 10

Ole Guldalsgate 10 er et fredet våningshus, som ligger mot nord i Ole Guldalsgate på Røros. Våningshuset er trolig oppført i siste del av 1700- årene eller første del av 1800- tallet. I 1940 beskrev arkitekt Halvor Vreim, Riksantikvaren huset. «Et typisk Røros-hus med to lave etasjer, nakne tømmervegger og torvtak». Bygningen har meget enkel ettromsplan. Inngangsrommet er en trapperomsgang med en trang repostrapp innerst i gangrommet. Anlegget ble fredet 16.10.1940. Huset ble fullstendig bygget om i 1947, bare syv år etter fredningen. Panel, vinduer, dør, gerikter, port og takteking ble etablert eller fornyet.¹ Vinduene og vindusgeriktene er fornyet en gang til etter 1947. Detaljene tyder på at dette er utført i 1970- eller 1980- åra.

Figur 1. Ole Guldalsgate sett mot øst. Nummer 10 er merket med en rød pil. Bildet er tatt før 1947, da huset ble fullstendig ombygget. Mittet 31. Røros. Jon Brønnes postkortsamling.

¹ Norges Bebyggelse. 1956. Herredsbind Sør-Trøndelag. Østre del Bd. 1. s. 632. Oslo og •
og Hinsch, Luce. 1983. Fredete hus og anlegg. Røros bergstad. Riksantikvaren, Oslo

Christie, Sigrid

Figur 2. Ole Guldalsgate 10. Detalj av figur 1. Bildet er tatt før 1947, da huset ble fullstendig ombygget. Mittet 31. Røros. Jon Brønnes postkortsamling.

Figur 3. Ole Guldalsgate 10. Hovedfasaden sett fra syd. Foto: J. Brønne 2014.

3 Inngangsdøra

Inngangsdøra er satt inn i 1947, trolig etter tegninger eller godkjent av arkitekt Halvor Vreim, Riksantikvaren. Karm og geriker er samtidige med døra.

Figur 4. Ole Guldalsgate 10 . Inngangsdøra. Foto: Jon Brønne. 2015.

Figur 5. Ole Guldalsgate 10. Porten. Foto: Jon Brønne. 2015.

Figur 6. Ole Guldalsgate 10. Panelet, detalj av nedre del. Foto: Jon Brønne. 2015.

Figur 7. Ole Guldalsgate 10. Panelet, detalj av skader i malinglagene, forårsaket av det fete gul oker oljelaget som panelet ble grunnet med i 1947. Foto: Jon Brønne. 2015.

Figur 8. Ole Guldalsgate 10. Vindu i 1. etasje. Foto: Jon Brønne. 2015.

4 Metode

Fargekodingen ble gjort ved å rense diverse prøver på overflaten, og deretter regenerere et utvalg av dagens malinglag ved hjelp av en Talens maleriferniss. Fargebestemmelsen ble utført i dagslys.

Figur 9. Ole Guldalsgate 10. Nåværende malinglag på døra er regenerert, og klar til å kodes. Pigmentene er kraftig bleket. Foto: Jon Brønne. 2015.

Figur 10. Ole Guldalsgate 10. Nåværende malinglag på porten er regenerert, og klar til å kodes. Foto: Jon Brønne. 2015.

Figur 11. Ole Guldalsgate 10. Nåværende malinglag på panelet er regenerert, og klar til å kodes. Foto: Jon Brønne. 2015.

4.1 Koding av de avdekkete fargene

Fargene er kodet etter NCS-S systemet, som er et system for fargebeskrivelse.² De aller fleste fargehandlere kan blande nesten alle malingstyper, glansgrader og farger basert på dette systemet. Hvis en farge ligger mellom to koder angis dette på denne måten: NCS S 2500-N/4000-N

Dagens farger før nedbryting:

4.1.1 Dør

Mørk brun. NCS S 8010-Y30R. Linoljemaling

4.1.2 Dørkarm og dørgerikt

Hvit. Alkydoljemaling

4.1.3 Panel

Gulgrønn. NCS S 5030-G70Y/6020-G70Y. Linoljemaling

4.1.4 Port

Mørk brun. NCS S 8010-Y30R. Linoljemaling

4.1.5 Vinduer og vindusgerikter

Hvit. Alkydoljemaling

² Natural Color System® Index 2009

4.2 Dokumentasjon

Relevante fotografier oversendes oppdragsgiver og Riksantikvaren på Drop-Box eller CD.

5 Tilstand

- På alle bygningselementene bortsett fra de hvitmalte er både bindemiddel og pigment meget nedbrutt. Dette har resultert i store endringer i malingsens farger.
- Malinglaget kriterer.
- Det er store linoljeblærer, sprekker og opp- og avskallinger i malinglagene på alt panelet. Disse skadene skyldes at panelet som ble satt på huset i 1947, ble grunnet med en fet oljegrønn, tilsatt et grovt, urevet gul oker pigment. (Se figur 5.) Denne typen fete grunninger tørker svært sakte. Senere, magrere malinglag tørker raskere, og resultatet er at det oppstår store sprekker og oppskallinger i de senere malinglagene.
- Det er noen få opp- og avskallinger i malinglagene på døra og porten.
- De hvitmalte elementene, vinduer, vindusgerikter, dørkarm og dørgerikter har ingen skader, bortsett fra at malinglaget begynner å bli nedbrutt.
- Det er store råteskader i portomrammingen.

6 Forslag til tiltak

- På panelet må dessverre all maling må fjernes før ny oppmaling. Hvis kun den løse malingen fjernes ved skraping, vil det komme nye skader av samme type, de stedene hvor de eldre malinglagene er bevart under det nye malinglaget som blir påført.
- Malingen på panelet fjernes med Speed-Heater eller varmluftpistol og den varme malingen fjernes ved hjelp av sparkler. På grunn av brannfaren ved varmeutviklingen i de to verktøyene, skal arbeidet med disse være avsluttet minimum en time før arbeidsplassen forlates. Vær spesielt forsiktig ved bruk av varme rundt vindus- og dørgerikter.
- Etter at all malingen på panelet er fjernet, avfettes overflaten ved hjelp av kraftvask eller vask med kraftig salmiakkvann. Følg bruksanvisningen på kraftvasken, og skyllet etter med rent vann hvis det benyttes salmiakk.
- Høytrykksspyling må ikke benyttes.
- Løs maling på dør, dørkarm, dørgerikt, port, vinduer og vindusgerikter skrapes forsiktig og vaskes med kraftvask for maling.
- På panelet gis alle kvister og kvaepartier to tynne strøk med spritbasert kvistlakk.
- Hele panelet og de bare partiene på de øvrige elementene, flekkgrunnes med linoljemaling fortynnet med 5-10% White Spirit.
- Dør, dørkarm, dørgerikt, port, vinduer og vindusgerikter males ett eller to tynne strøk med linoljemaling i de opprinnelige fargene.
- Panelet males to tynne strøk med linoljemaling.
- Fasadene bør dekkes av en presenning i tørkeprosessen, slik at det ikke kommer fukt eller sollys på den nye malingen. Det betyr at for hvert strøk maling, bør presenningen henge ca. 2- 3 døgn. Presenningen bør henge 20-30 cm fra den malte overflaten.

7 Kilder

7.1 Litteratur

- *Norges Bebyggelse*. 1956. Herredsbind Sør-Trøndelag. Østre del Bd. 1. s. 632. Oslo
- *Rørosboka*. Bd. 4. 1974. s. 259. Trondheim
- Christie, Sigrid og Hinsch, Luce. 1983. *Fredete hus og anlegg. Røros bergstad*. Riksantikvaren, Oslo

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 172/2015

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 934 66 230

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 922 89 252

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 25
7013 TRONDHEIM
Telefon: 922 66 779 /
405 50 126

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt.
14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00